

Preplet tradicije in inovacije

Ribič Taro v Lutkovnem gledališču Maribor

BARBARA GAVEZ VOLČJAK

Noriyuki Sawa po japonski ljudski pravljici: Ribič Taro. Režiser, avtor likovne podobe in koreograf: Noriyuki Sawa; avtorica songov in dramaturginja: Amelia Kraigher; avtor glasbe: Boštjan Gombač; lektorica: Metka Damjan; asistentka režiserja: Taeko Yoshika; igralci: Miha Bezeljak, Maksimiljan Dajčman, Barbara Jamšek, Metka Jurc, Aja Kobe, Danilo Trstenjak, Elena Volpi, Anže Zevnik. Premiera: 2. november 2012.

Ob spremljanju sklopa prireditev pod naslovom Japonska jesen, prispevka Lutkovnega gledališča Maribor k Evropski prestolnici kulture, je mogoče dobiti vpogled v del obsežne tradicije tamkajšnje lutkovne umetnosti. Po uvodnem predstavitvenem predavanju v oktobru je bila najprej na programu predstava Yoshitsune in tisoč cvetočih češenj v tehniki otome bunraku, ki ostaja zvesta izročilu že nekaj desetletij. Medtem ko klasični moški bunraku pomeni, da vsako lutko vodijo trije animatorji, je pri otome ali ženskem bunrakuju na odru ena animatorka za eno lutko, pri obeh vrstah pa zgodbo pripovedujejo in besedilo lutk izgovarjajo pripovedovalci v kotu odra, spremljajo pa jih glasbeniki s tradicionalnim brenkalom šamisen.

Japonska jesen se je nato nadaljevala s predstavami in delavnicami na Češkem živečega japonskega lutkarja, scenografa in lutkovnega pedagoga Noriyukija Sawe ter projekcijami animiranih filmov Kihachira Kawamota v Udarniku. Prihodnji konec tedna se sklop izteče z gostovanjem skupine Edo marionete, ki uprizarja tradicionalne predstave z dovršenimi historičnimi marionetami. Japonska jesen pa v Mariboru ni le pustila sled, temveč je tudi obrodila sadove s premiero Ribiča Tara.

Iz bogate zakladnice rodne dežele in neštetihi shranjenih trenutnih navdihov svojega neneravnega svetovljanskega življenja je Noriyuki Sawa ustvaril likovno razgiban večpomenski spektakel, ki je po dolgem času na odru združil celotni ansambel mariborskega lutkovnega gledališča. Ribič Taro po priljubljeni japonski ljudski pravljici pripoveduje o revnem ribiču, ki je nekoč rešil želvo, za nagrado pa se je smel poročiti s prelepo princeso iz podvodnega Zmajskega kraljestva. Toda ko se je po treh dneh želel vrniti domov in materi sporočiti

"Dogajanje na odru in zaslonu za njim je ves čas pestro in ravno prav tempirano, da ne izpusti gledalčeve pozornosti." (Arhiv LGM)

veselo novico, je spoznal, da ga ni bilo tristo let in da je njegov svet izginil. Ob tem pa je prelomil obljubo svoji nevesti, da ne bo nikoli odprl šatulle, ki mu jo je dala na pot.

Japonska tradicija je bolj kot v kostumih in scenografiji vidna v tehnologiji, saj lutki Tara in princese vodijo trije animatorji, dogajanje povezuje pripovedovalka, veliko pa je tudi senčnega gledališča, izhajajočega prav z Daljnega vzhoda. Slovesen začetek s prihodom na oder in nekako privzdignjenost sicer tragične zgodbe uspešno razbijajo domisljice, ki bi jih pripisali bolj češki kot japonski lutkovni šoli, vsekakor pa učinkovito pritegnejo tudi mlajše občinstvo. Starejši se lahko ob tem poglobijo v filozofski pomen zgodbe o ljubezni do matere, izvoljenke ali narave ali se predajo iluziji, ki jo zmore pričarati izpopolnjena lutkovna animacija. Dogajanje na odru in zaslonu za njim je ves čas pestro in ravno prav tempirano, da ne izpusti gledalčeve pozornosti.

Ker je Noriyuki Sawa ob predstavitvi japonskega lutkarstva omenil, da so japonski igralci bolj disciplinirani, evropski pa bolj inovativni, je bilo zanimivo opazovati, kaj bo dosegel s pregovorno pridnimi slovenskimi. Seveda je imel poleg ansambla na voljo še obsežno podporno ekipo, od dramaturginje prek avtorja glasbe do asistentke režije, zato je izid zadovoljil upravičeno visoka pričakovanja. Ekipa je uigrana in vidno izurjena, kar seveda ni toliko dosežek gostujočega režiserja, bolj privilegij zanj, ki mu je dal možnost izpeljati raznovrstne zamisli. Te segajo od likovne podobe lutk in rekvizitov (denimo skromen ribič nasproti prefinjeni princesi) prek tehnoloških rešitev (predvsem izvrstna raba senc) do režiserskih prijemov. Poudarjeno evropska je morda glasba, čeprav je to najbrž eden od elementov, ki univerzalizirajo govornico umetnosti.

Preplet japonske tradicije in evropske inovacije je zagotovo ena od trajnejših pridobitev letošnje prestolnice kulture.